

Uppdrag om insatser mot rasism, främlingsfientlighet och etnisk diskriminering

INTEGRATIONSVERKETS STENCILSERIE 2000:3

ISSN 1651-5676

INTEGRATIONSVYRKET

**UPPDRAG OM INSATSER MOT RASISM,
FRÄMLINGSFIENTLIGHET OCH ETNISK DISKRIMINERING**

Enligt regeringsbeslut 2000-04-27 Ku1999/139/IM (delvis) och Ku1999/144/IM (delvis)

Innehållsförteckning

<u>INNEHÅLLSFÖRTECKNING</u>	2
<u>INLEDNING</u>	4
<u>BAKGRUND</u>	5
<u>INTEGRATIONSVERKETS UPPDRAG</u>	6
<u>1. UPPDRAG ”NATIONELL KUNSKAPSBANK”</u>	8
<u>SYFTE</u>	8
<u>BENÄMNING</u>	8
<u>MÅLGRUPPER</u>	8
<u>INNEHÅLL</u>	8
<u>PRIORITERINGAR</u>	9
<u>METODER FÖR ATT GÖRA INNEHÅLLET TILLGÄNGLIGT</u>	9
<u>HUR SKALL FÖRSÖRJNINGEN AV NY KUNSKAP SÄKRAS?</u>	10
<u>INTEGRATIONSVERKETS ANSVAR</u>	10
<u>AKTIVITETER</u>	10
<u>Samordning</u>	10
<u>Redaktion</u>	10
<u>Inventering</u>	11
<u>TIDSPLAN</u>	11
<u>Hösten 2000</u>	11
<u>Våren 2001</u>	11
<u>Våren/sommaren 2001</u>	12
<u>Våren 2002</u>	12
<u>2. UPPDRAG ”SAMRÅD OCH DIALOG”</u>	13
<u>SYFTE</u>	13
<u>UTGÅNGSPUNKTER FÖR SAMRÅDET</u>	13
<u>METOD OCH FOKUSERING/AVGRÄNSNING</u>	13
<u>KRITERIER FÖR VAL AV SAMRÅDSPARTNER</u>	14
<u>Översikt över nationella, regionala och lokala aktörer</u>	14
<u>Internationella aktörer</u>	14
<u>AVGRÄNSNING AV SAMRÅDSPARTNER</u>	15
<u>Förslag på samrådspartners kring främlingsfientlighet och rasism</u>	15
<u>Tänkbara samrådsparter under våren 2001</u>	15
<u>Förslag på samrådspartners kring etnisk diskriminering</u>	15
<u>Tänkbara samrådsparter under våren 2001</u>	15
<u>AKTIVITETER</u>	15
<u>Seminarier</u>	16
<u>TIDSPLAN</u>	16
<u>Oktober – november</u>	16
<u>November – januari</u>	16
<u>Februari – april</u>	17
<u>3. UPPDRAG ”RÅDGIVANDE OCH STÖDJANDE VERKSAMHET”</u>	18
<u>BAKGRUND</u>	18
<u>ERBJUDANDETTET ERBJÖD NORSK VÄGLEDNING I TÄMPELSET MED SVENSKA A FÖRBJÄTT ANDEN</u>	10

<i>Inriktning på en rådgivningstjänst i Sverige</i>	19
<i>Hur kan en rådgivningstjänst utvecklas i Sverige</i>	20
<i>Vilken roll har staten respektive kommunerna?</i>	20
<u>UPPGIFTER FÖR INTEGRATIONSVERKET</u>	21
<u>A</u>	21
<i>Hösten 2000</i>	21
<i>Våren 2001</i>	22
<i>Hösten 2001</i>	22
<i>Våren 2002</i>	22
<u>4. UPPDRAG ”ÅTGÄRDER MOT ETNISK DISKRIMINERING”</u>	23
<u>PRIORITERINGAR AV SAMHÄLLSOMRÅDEN</u>	23
<u>SPRIDNING AV INFORMATION TILL ALLMÄNHETEN</u>	24
<i>Anti-diskrimineringsbyråer</i>	24
<i>Brottsofferjourernas Riksförbund</i>	24
<u>FINNA FORMER FÖR INFORMATION OCH UTBILDNING AV NYCKELPERSONER</u>	25
<u>DIALOG OCH SAMRÅD MED BRANSCHORGANISATIONER</u>	26
<u>AKTIVITETER</u>	26
<i>Hösten 2000 och våren 2001</i>	26
<i>Hösten 2001</i>	26
<u>5. UPPDRAG ”BROTTSOFFER”</u>	28
<u>6. UPPDRAG ”UPPFÖLJNING”</u>	29
<u>SYFTE</u>	29
<u>MÅL</u>	29
<u>INTEGRATIONSVERKETS ANSVAR</u>	29
<u>AKTIVITETER</u>	29
<u>METOD</u>	30
<u>TIDSPLAN</u>	30
<u>BUDGETSAMMANSTÄLLNING</u>	31
<u>SAMMANFATTANDE SYNPUNKTER OCH FÖRSLAG</u>	33
<u>BILAGOR</u>	34

Inledning

Föreliggande redovisning avser de sex uppdrag regeringen gav till Integrationsverket inom den nationella handlingsplanen. Avsnittet om ”Åtgärder mot etnisk diskriminering” har utformats i samverkan med Ombudsmannen mot etnisk diskriminering (DO). Samråd har ägt rum med Svenska Kommunförbundet angående uppdraget ”Rådgivande och stödjande verksamhet”. Inom ramen för uppdraget har också studiebesök till vägledningstjänsten i Norge gjorts. Erfarenheterna därifrån har beaktats i arbetet.

Uppdragen redovisas i den ordning de gavs av regeringen.

I arbetsgruppen som ansvarar för redovisningen har deltagit Iréne Lindén (ordförande), Gunn Stenhammar Metdonaj (sekreterare), Mona Hallström (vice ordförande/sekreterare), Elizabeth Bergsten, Anne-Marie Egerö, Sven Hjelmkog, Qaisar Mahmood och Anders Martinsson.

Bakgrund

I regeringens proposition 1997/98:16 *Sverige, framtiden och mångfalden – från invandrapolitik till integrationspolitik* framgår att en av regeringens allra viktigaste uppgifter är att förebygga och motverka etnisk diskriminering, rasism och främlingsfientlighet samt intolerans.

”Om inte idén om allas lika värde kan befastas riskerar samhället att brytas sönder inifrån. Allt arbete för att befasta alla människors lika värde måste för att bli långsiktigt framgångsrikt inriktas på grundläggande värderingar som humanism, tolerans, rättvisa och respekt för andra människor. Kampen mot diskriminering, främlingsfientlighet och rasism måste ständigt föras. Varje generation måste komma till insikt om alla människors lika värde. Skolan har här en ytterst viktig roll.”

”För att nå resultat måste arbetet bedrivas på flera fronter. Det måste präglade i princip alla samhällsområden och alla nivåer. För att bli effektivt måste det konkreta arbetet anpassas efter den lokala situationen och de arbetsmetoder måste väljas som fungerar bäst i varje situation.”

Regeringens bedömning enligt propositionen är således att arbetet med att förebygga och motverka diskriminering, främlingsfientlighet och rasism ständigt måste bedrivas. Det måste ske på flera fronter och nivåer samt med olika metoder.

Den 23 juli 1996 antog EU en resolution om att 1997 skulle vara ”Europaåret mot rasism”. Syftet var att visa att rasism och främlingsfientlighet hotar grundläggande mänskliga rättigheter. Dessutom ville man uppmuntra till diskussion och främja erfarenhetsutbyte. Varje medlemsstat uppmanades att tillsätta en nationell samordningskommitté. Den svenska kommittén för Europaåret mot rasism inriktade sin verksamhet på konkreta åtgärder som skulle kunna leva vidare efter Europaårets slut. Det skulle inte få bli en kortlivad och på sikt verkningslös ”kampanj”.

Kommittén lämnade 1998 betänkandet ”Acceptera” (SOU:1998:99). Kommittén hade inget uttryckligt uppdrag att lägga förslag. Dock såg kommittén behov av en rad åtgärder. Vissa av de förslag kommittén presenterade är konkreta, andra mer visionära.

Regeringen har enligt betänkandet vid upprepade tillfällen uttryckt att erfarenheterna från kommitténs arbete skall föras över till Integrationsverket och kommittén lämnade ett antal ”stafettpinnar” till verket. Bland annat anger kommittén följande:

- utarbeta förslag om var och hur en kunskaps- och idébank för skolan skulle kunna inrättas
- vidta åtgärder för att inom mediesektorn dels öka kunskapen om de aktuella frågorna, dels öka andelen yrkesverksamma journalister med utländsk bakgrund
- pröva möjligheterna att inrätta lokala antidiskrimineringsbyråer.

Kommittén anger vidare:

- att man hoppas att verket skall känna ansvar för Quick Response-funktionen
- att åtgärder som syftar till att få människor att fundera över var de själva står och få dem att själva formulera vad som behöver göras när det gäller rasism, främlingsfientlighet och antisemitism har ett stort värde
- att det är av intresse att följa upp den av kommittén genomförda enkätstudien om kommunernas arbete mot rasism och främlingsfientlighet och för integration och mångfald (denna berör både introduktionen av nyanlända i kommunerna och den del som avser långsiktiga åtgärder mot rasism och främlingsfientlighet).

Kommittén hade från början tänkt följa upp enkätstudien med seminarier på regional nivå. Av tidsmässiga skäl visade det sig emellertid inte genomförbart. Kommittén menar att det vore värdefullt om verket (gärna tillsammans med Kommunförbundet) funderade över hur man skall kunna följa upp undersökningen. Förhoppningsvis kan man utifrån de svar som kommunerna ingivit hitta ”lärande exempel” på arbets- och förhållningssätt för spridning bland landets kommuner och också underlag för ytterligare mer kvalitativt inriktade studier.

Integrationsverkets uppdrag

Principerna om alla människors lika värde och individens okränkbarhet är grundläggande i en demokrati. Dessa grundläggande principer kommer också till uttryck i ett flertal konventioner om de mänskliga rättigheterna som Sverige har anslutit sig till och åtagit sig att följa.

Arbetet mot rasism, främlingsfientlighet och diskriminering bedrivs i Sverige med höga ambitioner och är ett prioriterat område för regeringen. Däremot saknas idag en samlad bild av det arbete mot rasism, främlingsfientlighet och diskriminering som pågår i olika delar och sektorer av vårt samhälle. Det finns heller inte något systematiskt sätt att sprida kunskaper, erfarenheter och forskningsresultat om detta arbete. Många kommuner, skolor, fackföreningar och andra framhåller behovet av en instans dit de kan vända sig för att få kunskap, råd och stöd i arbetet mot rasism och främlingsfientlighet.

Det råder också på många håll en stor okunnighet om vad diskriminering är, vilka uttryck den tar sig och vilka motiv som kan ligga bakom den.

Diskriminering anses ofta som en marginell företeelse och bristen på förståelse för diskrimineringsfrågor kan i sig leda till beteenden som kränker individens rätt till likabehandling.

I syfte att få ett samlat grepp om det arbete som pågår har regeringen för avsikt att utarbeta en nationell handlingsplan mot rasism, främlingsfientlighet och diskriminering. Arbetet med en sådan plan är en process i flera steg. Det första steget i arbetet är att ett antal uppdrag har getts till Integrationsverket. Verket har därigenom förutsättningar att ha en samordnande funktion för den nationella handlingsplanen och ansvara för den struktur, långsiktighet och kontinuitet som saknas idag. Integrationsverket menar att ett sådant synsätt också ligger helt i linje med intentionerna i de av regeringen givna uppdragen mot rasism, främlingsfientlighet och etnisk diskriminering. En förankring av verkets sammanhållande ansvar i dessa frågor skulle också stärka verkets möjligheter att agera kraftfullt inom ramen för de generella uppdrag som åvilar Integrationsverket.

1. Uppdrag ”Nationell kunskapsbank”

Integrationsverket skall bygga upp en nationell kunskapsbank om arbetet mot rasism, främlingsfientlighet och etnisk diskriminering.

Kunskapsbanken skall innehålla kunskap om olika metoder för och erfarenheter av arbetet mot rasism, främlingsfientlighet och etnisk diskriminering. Banken bör också innehålla kunskap om nationellt arbete inom olika samhällssektorer och på olika nivåer men också motsvarande kunskap som kan inhämtas beträffande arbetet i andra länder.

Verket skall också hålla sig underrättat om utvecklingen i Europarådets och EU:s institutioner vad gäller arbetet mot rasism, främlingsfientlighet och etnisk diskriminering. Det samma gäller det arbete som pågår inom ramen för det nordiska samarbetet och inom FN.

Verket skall också finna former för att sprida och på annat sätt göra den samlade kunskapen tillgänglig. Uppbyggnaden skall göras successivt med prioritering av de samhällsområden där behovet bedöms vara störst.

Uppdraget innebär ingen förändring av det ansvar som åligger varje aktör vad gäller insatser mot rasism, främlingsfientlighet och diskriminering inom sitt respektive ansvarsområde.

Däremot skall Integrationsverket ha en överblick av myndigheters, kommuners och andras arbete samt följa utvecklingen inom respektive område.

En första åtgärd för att bygga upp en kunskapsbank bör enligt uppdraget vara att inventera den kunskap som redan finns på olika samhällsområden och nivåer.

Syfte

Kunskapsbanken skall skapa förutsättningar för ett långsiktigt förebyggande arbete mot rasism, främlingsfientlighet och diskriminering inom olika samhällsområden.

Benämning

Diskussioner har förts angående benämningen ”kunskapsbanken”. Integrationsverket anser att namnet bör associera till ”bankens” roll och innehåll.

Vid marknadsföring av ”kunskapsbanken” bör detta diskuteras och beslutas.

Målgrupper

Kunskapsbanken skall kunna nyttjas av såväl enskilda personer (även nyanlända) som organisationer, skolor, media, kommuner, länsstyrelser, företag och statliga myndigheter.

Den bör ha ett tydligt individperspektiv i så måtto att bankens innehåll anpassas i lika hög grad till en bred allmänhet som till myndigheter och organisationer.

Innehåll

Vid utformning av innehållet i kunskapsbanken har verket beaktat de synpunkter/förslag som presenterats i betänkandet ”Acceptera” (SOU 1998:99). Särskilt har noterats kommitténs betoning på att sätta igång processer av ”självreflektion” .

Kunskapsbanken föreslås innehålla:

- lagstiftning, regelverk, konventioner om mänskliga rättigheter m.m.
- opinionstrender, policyinnovationer, riktlinjer
- rättsfall
- information om myndigheter och organisationer med särskilt ansvar inom området
- olika myndigheters uppdrag inom området
- forskning
- definitioner av centrala begrepp
- lärande exempel, metoder, exempel på konfliktlösning
- erfarenheter från projekt och utvecklingsinsatser (nationell, regional och lokal nivå)
- utredningar och kommittéarbeten
- hänvisning till relevant litteratur
- hänvisning till resurspersoner (utbildare, projektledare etc)
- analys och utveckling av befintlig och ny kunskap
- interaktiva funktioner såsom diskussionsforum, tester m.m.
- utbildningsmaterial

Banken skall innehålla kunskaper och erfarenheter såväl nationella som internationella. Den bör vara inriktad både på ett långsiktigt förebyggande arbete och råd och stöd vid akuta konfliktsituationer. Banken skall spegla utvecklingen år från år. Delar av innehållet i banken skall översättas i första hand till engelska. En behovsinventering får avgöra vilka ytterligare språk som prioriteras i nästa steg.

Hemsidan bör testas av ett antal personer ur målgrupperna (se uppdrag ”Uppföljning” sid 28) och tas i bruk under våren 2001.

Prioriteringar

I ett första uppbyggnadsskede fokuseras kunskapsbankens innehåll på samhällsområdena arbetsmarknad/arbetsliv/vuxenutbildning, skola, boende och media. Prioriteringen är gjord delvis utifrån betänkandet ”Acceptera” (SOU 1998:99) och delvis utifrån Integrationsverkets övriga uppdrag. I bevakningen av media kommer Integrationsverket att samverka med Ungdomens Röda Kors - funktion Quick Response.

Metoder för att göra innehållet tillgängligt

Kunskapsbanken utgörs av en fristående hemsida. Hemsidan har sökregister samt sökvägar till och från relevanta aktörer inom berörda samhällsområden. Banken fungerar som en portal där man själv kan söka sig fram till den kunskap/information man behöver. (Idé till hemsida se bilaga 1).

Hemsidan innehåller länklista till relevanta externa aktörer inom berörda samhällsområden. Det finns också koppling från länksida till respektive sakområde. Brukaren skall få intryck av en ”karta” där man på ett lätt och smidigt sätt kan leta sig fram till det man söker.

Utöver hemsidan förmedlar Integrationsverket information om banken och dess successiva uppbyggnad till en bred allmänhet.

Hur skall försörjningen av ny kunskap säkras?

Ett redaktionsråd/kunskapsråd inrättas. Rådet skall bestå av ett antal personer som representerar skilda discipliner inom den akademiska världen, myndigheter, organisationer m.fl. Rådet träffas återkommande under året och ansvarar för:

- att den information som läggs upp i banken är saklig och relevant
- att bevaka ny kunskap inom aktuella samhällsområden
- att bidra till kontinuerlig uppdatering av banken.

Kunskapsöverföring sker även genom verkets samråd och dialog med aktörer från olika områden och nivåer. Samrådet omfattar även internationella aktörer inom Norden, Europarådet, EU, FN samt Non Governmental Organizations (NGO's).

Integrationsverkets ansvar

I uppdraget framgår att:

”Regeringen vill understryka att detta uppdrag inte innebär att någon myndighet, kommun etc. fräntas sitt ansvar att bevaka, samla och sprida erfarenheter samt utveckla kunskapen inom sin egen verksamhet på detta område. Uppdraget innebär alltså ingen förändring av det ansvar som åligger varje aktör vad gäller insatser mot rasism, främlingsfientlighet och diskriminering inom sitt respektive ansvarsområde”.

Integrationsverket har en samordnande funktion och är ”spindeln i nätet”.

Integrationsverket ansvarar för:

- samordning av det övergripande arbetet med kunskapsbanken.
- uppdatering av innehållet i kunskapsbanken.
- samordning av redaktionsrådet/kunskapsrådet.
- samråd och dialog med aktörer på nationell och internationell nivå.

Aktiviteter

Samordning

- Samordning av kunskapsinventeringen.
- Identifiering av nyckelpersoner inom de prioriterade samhällsområdena.
- Samråd med de myndigheter som fått uppdrag inom den nationella handlingsplanen och inom de prioriterade samhällsområdena angående innehåll, behov och förväntningar på kunskapsbanken. Dessa möten tar sin början i uppdraget ”Samråd och dialog” (se sid. 13).
- Identifiering av representanter för redaktionsrådet/kunskapsrådet samt uppbyggnad/etablering av detta.
- Samordning av verksamheten i redaktionsrådet.
- Planering av marknadsföringsinsatser.
- Översättning av delar av innehållet.

Redaktion

Rekrytering av en redaktör med ansvar för:

- uppbyggnad och utformning av hemsidan, köp av plats för webb-hotell, domännamn mm.

- utformning av en länklista till relevanta aktörer.
- framtagning av information om banken och dess uppbyggnad till en bred allmänhet

Inventering

Rekrytering av 3 doktorander för att bl. a inventera den kunskap som redan finns om arbete/insatser mot rasism, främlingsfientlighet och etnisk diskriminering på olika samhällsområden och nivåer. Inventeringen omfattar i ett första skede områdena arbetsmarknad/arbetsliv/ vuxenutbildning, skola, boende och media. Inventeringen omfattar även sammanställning av metoder (ex mångfaldsarbete, attitydpåverkan m.m.) och erfarenheter samt forskning inom området.

Särskild inventering och sammanställning görs av:

- olika relevanta aktörers hemsidor och kunskapsbanker för att få kännedom om vilken kunskap som finns och var (nationellt och internationellt).
- lagstiftning, rättsfall och konventioner etc.
- rasistisk och främlingsfientlig propaganda som sprids via olika medier.

Behovsinventering och innehållsanalys relaterad till målgrupperna sker parallellt för att materialet i banken skall få största möjliga relevans.

I uppbyggnadsskedet sker samverkan mellan doktoranderna och redaktions-/kunskapsrådet i syfte att analysera det material som skall läggas upp i banken. Hänsyn tas till det innehållsförslag i kunskapsbanken som presenterats i uppdraget (se sid. 8).

Tidsplan

Hösten 2000

Under september månad påbörjas rekryteringsarbetet av doktorander/sistaårsstudenter och redaktör. Tillsättningarna förväntas vara klara under oktober månad.

Inventeringsarbeten påbörjas under hösten.

Redaktionsrådet/Kunskapsrådet identifieras och börjar etableras.

Möten med olika myndigheter arrangeras.

Uppbyggnad och utformning av hemsidan påbörjas.

Administration av Webbsida.

Samråd formaliseras och sker med viss kontinuitet.

Internationella kunskaper och erfarenheter sammanställs.

Fortlöpande behovsinventeringar och analyser av innehåll i kunskapsbanken

Nyckelpersoner börjar identifieras.

Våren 2001

Marknadsföringsarbetet påbörjas och genomförs under våren.

Våren/sommaren 2001

Innehållet i kunskapsbanken översätts.

Våren 2002

Utvärdering av verksamheten som ett instrument för utveckling av det fortsatta arbetet.

(Se bilaga 2)

2. Uppdrag ”Samråd och dialog”:

Integrationsverket skall, i syfte att ge regeringen underlag för fortsatta överväganden kring behovet av ytterligare insatser mot rasism, främlingsfientlighet och etnisk diskriminering samråda med olika aktörer för att identifiera de åtgärder som kan behövas i detta arbete.

Integrationsverket har därför fått i uppdrag att föra dialog med organisationer, kommuner och andra aktörer som är verksamma mot rasism, främlingsfientlighet och etnisk diskriminering. För att det fortsatta arbetet mot sådana företeelser skall bli framgångsrikt bör erfarenheter och kunskaper som finns hos de människor som är engagerade i detta arbete tas tillvara.

Syfte

- genom resultat av dialog med identifierade aktörer ge regeringen underlag för fortsatta överväganden kring behovet av insatser mot rasism, främlingsfientlighet och etnisk diskriminering.
- skapa en bred uppslutning kring arbetet med den nationella handlingsplanen och därigenom inhämta förslag på olika åtgärder som kan behövas samt inhämta synpunkter på uppläggning och inriktning av planen.

Utgångspunkter för samrådet

Samrådet skall omfatta analyser och bedömningar, dels av befintlig kunskap, dels kring behovet av ny kunskap, idéutveckling, åtaganden etc. utifrån såväl nationella som regionala och lokala perspektiv.

Integrationsverket har för avsikt att fortsätta samråd och dialog efter uppdragets slut med hänvisning till utvecklingen av kunskapsbanken och då kommer ytterligare aktörer att identifieras och involveras.

Metod och fokusering/avgränsning

Verket har valt att i ett första steg begränsa antalet samrådspartner. Verket anser det viktigt att ha en realistisk tidsplan för att skapa en bred uppslutning kring arbetet med den nationella handlingsplanen. Arbetet med att motverka och förebygga rasism, främlingsfientlighet och etnisk diskriminering är en långsiktig process. Kampanjer, demonstrationer m.m. av olika slag lyfter under en begränsad tid upp frågan, men leder oftast inte till långsiktiga insatser/åtgärder. Samrådet är ett första steg i uppbyggnaden av ett nationellt nätverk kring insatser mot rasism, främlingsfientlighet och etnisk diskriminering.

En uppdelning mellan å ena sidan insatser/åtgärder mot rasism och främlingsfientlighet samt å andra sidan etnisk diskriminering har gjorts. Båda företeelserna är visserligen uttryck för bristande respekt för alla människors lika värde men bakom diskriminering kan ligga andra motiv än rasistiska. Det kan handla om attityder, fördomar, likgiltighet, omedvetenhet, okunskap mm. Andra åtgärder än för att bekämpa rasism kan följaktligen behövas än för att motverka och förebygga diskriminering. Som en konsekvens av detta bör också främlingsfientlighet och rasism å ena sidan och etnisk diskriminering å andra sidan motverkas och förebyggas med delvis olika metoder och strategier.

Kriterier för val av samrådspartner

Identifieringen av samrådspartner sker utifrån hypoteser. Nedanstående är ett antal kriterier som beaktas i ett första steg :

- aktörer som har inflytande/makt/påverkan över beslut som påverkar enskilda människors livssituation.
- aktörer som bedriver verksamhet inom arbetsmarknad/arbetsliv/ vuxenutbildning, skola, boende, media. (se "Prioriteringar" uppdrag "Nationell kunskapsbank" sid 9) samt verksamhet för och med ungdomar
- aktörer som har erfarenhet av förebyggande och motverkande insatser på området
- aktörer som har intresse för samverkan inom området

Översikt över nationella, regionala och lokala aktörer

	Rasism och främlingsfientlighet	Etnisk diskriminering
Nationella aktörer	Statliga myndigheter, forskare, riksorganisationer (ungdomsorganisationer, kvinnoorganisationer, invandrares organisationer, idrottsorganisationer, främjandeorganisationer, frivilligorganisationer, studieförbund Svenska kommunförbundet, religiösa samfund m fl.), nationella nätverk	Statliga myndigheter, forskare, universitet och högskolor, riksorganisationer (fackliga -, arbetsgivar-, politiska organisationer, hyres- och bostadsrättsorganisationer m fl.), DO.
Regionala aktörer	Kommunala länsförbund, regionala nätverk, distriktsorganisationer.	Länsstyrelser, distriktsorganisationer, yrkesnätverk för personer med utländsk bakgrund
Lokala aktörer	Kommuner, skola/fritidsgård, brottsförebyggande råd, polis, föreningar och samfund, studieförbund,	Kommuner, arbetsförmedling, försäkringskassa, näringsliv, bostadsföretag, fackliga organisationer, diskrimineringsbyråer, föreningar och samfund

Internationella aktörer

	Rasism, främlingsfientlighet och etnisk diskriminering
Internationella aktörer	EU, FN, Europeiska rådet, Nordiska rådet, ICARE, Human Rights Watch, United, NGO` s m fl.

Avgränsning av samrådspartner

Integrationsverket avser att möta följande aktörer under hösten/vintern för att, enligt uppdraget, inhämta förslag på olika åtgärder i arbetet mot rasism och främlingsfientlighet och etnisk diskriminering samt få synpunkter på uppläggning och inriktning på handlingsplanen.

Förslag på samrådspartners kring främlingsfientlighet och rasism

- Svenska Kommunförbundet (Svekom)
- Länsförbund/kommuner
- Forskning/CEIFO
- Universitet/högskola
- Ungdomsstyrelsen (US)
- Skolverket
- Rikspolisstyrelsen (RPS)
- Brottsförebyggande rådet (BRÅ)
- Brottsofferjourernas riksförbund. (BrOM)
- Ung- SIOS
- Ungdomsriksdagen och projekt EXIT
- Representanter från media

Tänkbara samrådsparter under våren 2001.

- Ytterligare länsförbund/kommuner
- Religiösa samfund
- Intresseorganisationer/Riksorganisationer/Föreningar

Förslag på samrådspartners kring etnisk diskriminering

- Svenska Kommunförbundet (Svekom)
- Diskrimineringsombudsmannen (DO)
- Forskare, högskoleutbildningar
- Arbetsmarknadsverket (AMS)
- Skolverket
- LO, SAF, TCO, och SACO
- Fackligt aktiva invandrare (FAI)
- Sveriges Allmännyttiga Bostadsbolag (SABO) och Hyresgästföreningen (HGF)
- Samarbetsorgan för invandrarorganisationer i Sverige (SIOS)
- Kommuner
- Arbetsförmedlingar
- Försäkringskassor

Tänkbara samrådsparter under våren 2001.

- Anti- diskrimineringsbyråer
- Lokala bostadsföretag

Aktiviteter

I ett första steg avser Integrationsverket att identifiera nyckelpersoner hos de samrådspartners som ovan föreslagits. Verket definierar ”nyckelpersoner” i uppdraget som ”de personer som i sin dagliga yrkesutövning påverkar människor och därmed indirekt deras livssituation”. Därtill kommer de som aktivt arbetar med direkta insatser mot rasism, främlingsfientlighet och etnisk diskriminering och som har praktisk erfarenhet inom området.

Integrationsverket avser att arrangera fyra seminarier/workshops med samrådspartnerna – två angående främlingsfientlighet och rasism och två angående etnisk diskriminering.

Samråd med internationella aktörer sker under hösten genom studiebesök och telefonkontakt. Besöksresor till Europarådet, EU, FN och Nordiska rådet bör göras. Syftet med besöken är att etablera kontakter och finna former för framtida samråd, kunskapsinhämtning och erfarenhetsutbyte. Studiebesök till Norges vägledningstjänst har redan gjorts och kontakt etablerats.

Seminarier

SYFTE

Det huvudsakliga syftet med seminarierna är att inhämta förslag på åtgärder som kan behövas i arbetet mot rasism, främlingsfientlighet samt etnisk diskriminering.. Förslagen kan, enligt uppdraget, bidra till att ge regeringen underlag för fortsatta överväganden om behov av ytterligare insatser inom områdena.

Vid seminarierna presenterar Integrationsverket förslag till den nationella kunskapsbankens funktion, struktur och innehåll och deltagarna ges möjlighet att ge synpunkter.

METOD

Före seminarierna skall samtliga deltagare ges tillfälle att skriftligt besvara ett antal relevanta frågor som diskuteras under respektive seminarium. Förslag på frågeställningar:

- Vilka insatser/åtgärder har er myndighet/organisation/förening vidtagit i arbetet mot rasism, främlingsfientlighet respektive etnisk diskriminering?
- Vilka resultat har uppnåtts?
- Vilka insatser/åtgärder planeras?
- Lista fem konkreta insatser/åtgärder som er myndighet/organisation/förening skulle vilja göra.
- Finns några hinder för att vidta dessa insatser/åtgärder?
- I så fall vilka?

Syftet med en sådan ”enkät” är dels att ta fram ett relevant diskussionsunderlag till seminarierna dels att få en övergripande bild av de insatser/åtgärder som vidtagits och förslag på insatser/åtgärder som behöver göras. Delar av materialet skulle även kunna införas i den nationella kunskapsbanken.

Tidsplan

Oktober – november:

Identifiera nyckelpersoner inom myndigheter, organisationer, näringsliv, föreningar etc.

Förbereda och etablera kontakt och samråd med dessa nationella/internationella aktörer.

November – januari:

Genomföra seminarier/workshops med externa aktörer

Februari – april:

Efter att Integrationsverket har rapporterat till regeringen kommer uppföljningsseminarium/workshop med respektive samrådsgrupp att arrangeras.

(Se bilaga 2)

3. Uppdrag ”Rådgivande och stödande verksamhet”:

Integrationsverket skall i samråd med Svenska kommunförbundet utveckla en rådgivande verksamhet för kommuner och andra som har behov av sådant stöd i arbetet med att bekämpa rasistiska och främlingsfientliga tendenser på det lokala planet.

Inom ramen för uppdraget bör övervägas och prövas om råd och stöd ska begränsas endast till akuta insatser mot rasism och främlingsfientlighet som i Norge eller om även andra typer av problem som kan vara en grogrund för rasism eller främlingsfientlighet bör omfattas. De erfarenheter som finns från Norges rådgivnings- och vägledningstjänst beaktas i arbetet.

Samtliga förslag och idéer som framförs kring rådgivningstjänsten har tagits fram i samråd med Svenska Kommunförbundet och kommer att utvecklas vidare tillsammans med dem.

Bakgrund

Brottslighet och konflikter med rasistiska motiv och inslag har ökat inom skolan och i samhället. Även anmälningar om olika former av diskriminering har ökat. Om benägenheten att anmäla brott har ökat eller om det handlar om en faktisk ökning är svårt att uttala sig om. Det finns dock ett behov att tidigt förebygga och motverka fördomar, ”vardagsrasism” (kränkande bemötande, främlingsfientlighet), diskriminering och öppen rasism/nazism.

Vid en överläggning hos Svenska Kommunförbundet 2000-01-20 med Norges vägledningstjänst samt Uppsala, Karlskrona och Klippans kommuner, polismyndigheten i Västerås, Malmö högskola, Stiftelsen Institutet för social utveckling, Integrationsverket och Kulturdepartementet enades de svenska deltagarna om att den lokala kunskapen på området behöver fördjupas. Man enades om

- att en vägledningstjänst behövs i Sverige
- att diskussionerna bör fortsätta om organisation och samordningsansvar
- att Integrationsverket tar ansvar för fortsatta diskussioner

Kommuner har gett uttryck för stor osäkerhet om vilka åtgärder som bör vidtas och vem som har ansvar för olika insatser då problem och konflikter uppstår med rasistiska och främlingsfientliga inslag. Detta har även förmedlats av EXIT – en organisation som ger stöd åt avhoppade nazister – som har haft kontakt med personer i ett 100-tal kommuner där det förekommer aktiviteter med våld, trakasserier och kränkningar med rasistiska eller etniska förtecken eller synes vara en del av problemen.

Kommuner har framhållit behovet av en instans dit de kan vända sig för att få råd och stöd. Det finns dock ingen samlad bild över kommunernas och eventuellt andra aktörers behov av stöd. Inte heller i vilka frågor och situationer som stödet efterfrågas. Därför bör ett brett samråd genomföras med kommuner och andra lokala aktörer för att kartlägga omfattningen och inriktningen för en rådgivningstjänst.

Erfarenheter från norsk vägledning i jämförelse med svenska förhållanden.

Integrationsverket har besökt UDI i Norge och dess vägledningstjänst. Förutsättningarna skiljer sig åt på flera områden:

1. En dramatisk händelse i Brumunddal i Norge tvingar regeringen mer eller mindre att ta initiativet att handla
2. UDI har en regional organisation, som bidrar med lokal kännedom och kan, inom ramen för sina ordinarie arbetsuppgifter, kanalisera en stor del av behoven till vägledningstjänsten
3. I Norge fanns ett existerande nätverk mellan forskare, som var engagerade i frågorna.

Vägledningstjänsten i Norge har två huvudfunktioner: på central nivå fyller funktionen en samlad kompetens i frågor som rör rasism och främlingsfientlighet och på regional nivå ger den bekräftelse, feedback, samt påfyllnad av ny kunskap till aktörer på lokal nivå.

Tjänsten har inte efterfrågats i den utsträckning som planerades, varför en viss överkapacitet finns. Anledningen till detta är inte helt klarlagd men de slutsatser som görs hos UDI är att vägledningen fortfarande är okänd och inte förankrad bland kommunerna samt att kommuner drar sig för att använda tjänsten för att inte offentligt bli stämplade för att vara ”problemkommuner”. UDI och de forskare som deltagit i rådgivningen bedömer dock att konfliktnivån har reducerats i de kommuner som har använt sig av tjänsten. Regionkontoret i Bergen ansåg att det fanns ett behov av att ha en starkare regional förankring av rådgivningstjänsten.

Erfarenheterna från Norge visar att kommunerna som regel har stor kunskap om olika lokala företeelser, som har anknytning till rasism och främlingsfientlighet. Däremot finns stora variationer i kommunernas beredskap och handlingsförmåga när de blir medvetna om problemen eller om en akut situation uppstår. Den norska vägledningstjänstens viktigaste uppgift har därför varit att bistå kommunen med en kartläggning av den uppkomna situationen samt att mobilisera de resurser som finns lokalt. På så sätt har processer startats som motverkar fortsatt negativ utveckling och i de flesta fall en upplösning av de aktuella problemen. Som regel har rådgivningstjänstens insatser tidsmässigt varit relativt begränsade i den enskilda kommunen.

Inriktning på en rådgivningstjänst i Sverige

Rådgivningstjänsten skulle kunna utformas så att den bidrar till en kontinuerlig kunskapsutveckling inom olika verksamheter i kommunerna samt att en lokal beredskap utvecklas för att tidigt motverka främlingsfientliga och rasistiska strömningar. Det innebär att rådgivningen skall ha rollen att ge stöd till kommunernas eget arbete och att insatserna så långt möjligt bör bygga på utveckling av befintliga verksamheter. Därför bör formerna för verksamheten utvecklas i nära samverkan med intresserade kommuner och bygga på lokala förutsättningar och behov.

Målet för en rådgivningsverksamhet i kommunerna kan vara att nätverk mobiliseras för att stärka demokrati, mångfald och respekt för människors lika värde så att konfliktnivån minskar lokalt mellan grupper och individer och integration främjas.

I uppdraget för en rådgivningstjänst skulle de personer som ingår i nätverket kunna bistå kommuner i förebyggande arbete eller i akuta situationer där våld, trakasserier, kränkningar med rasistiska eller främlingsfientliga inslag förekommer eller synes vara en del av problemen. En vidgad form av rådgivningstjänst skulle kunna innehålla råd angående mångfaldsarbete i diskrimineringsfrågor, i frågor rörande skolans arbete med attityder och gemensam värdegrund m.m

En rådgivningstjänst – oavsett vilka frågor tjänsten skall fokuseras på - bör ha som utgångspunkt att frågan om demokrati, mänskliga rättigheter och respekt för människors lika värde måste förankras och bli till en fråga om ansvarsetik att bära med sig i sociala möten.

Inriktningen på rådgivningstjänsten skall utvecklas i samverkan med intresserade kommuner. Exempel på områden, som kan vara aktuella:

- motstånd till nya invandrar- och flyktinggrupper
- tendenser till konflikter mellan flera etniska grupper
- konflikter som orsakas av våldsamma ungdomsgång eller extrema grupper
- stöd till utsatta och hotade personer som t ex offentliga personer och opinionsbildare, avhoppade personer från extrema organisationer samt andra personer som varit utsatta för kränkningar och trakasserier med etniska inslag
- stöd till skolledningen i attitydpåverkande insatser, föräldrasamarbete och konfliktlösning
- stöd i frågor kring mångfaldsarbete

Hur kan en rådgivningstjänst utvecklas i Sverige

Vilken roll har staten respektive kommunerna?

Rådgivningstjänsten bör få stöd i den IT-baserade nationella kunskapsbanken där man själv kan söka sig fram till den kunskap/information man behöver och till relevanta aktörer från olika sakområden och samhällssektorer. Den planerade kunskapsbanken kommer bland annat att innehålla exempel på konfliktlösning, metoder och lärande exempel. Banken kommer också att ge hänvisningar till olika resurspersoner.

Integrationsverket bör, utöver den kunskap som kan förmedlas direkt genom kunskapsbanken, tillsammans med Svenska Kommunförbundet identifiera resurspersoner och nätverk, som behövs till rådgivningstjänsten. Integrationsverket initierar uppbyggnad av ett nätverk med dessa resurser och medverkar till kompetensutveckling och erfarenhetsutbyte. Nätverket skall ha en fristående roll i förhållande till Integrationsverket och Svenska Kommunförbundet.

För att få ett bredare arbete och större uppslutning av rådgivningstjänsten bör också en regional förankring eftersträvas. En sådan förankring skulle också underlätta identifiering och kanalisering av rådgivningsbehov.

Resurspersonerna bör ha kopplingar till verksamhet med erfarenheter av de områden och frågor som kommunerna efterfrågar stöd för. De personer som utses bör dessutom ha kunskap, engagemang och intresse för frågorna och möjlighet att delta i rådgivningsarbetet.

Rådgivningstjänsten kan riktas till både kommuner och andra lokala aktörer. I den enskilda rådgivningssituationen kan flera lokala parter delta beroende på situationen. Vilka dessa skall vara avgörs i samråd med de lokala aktörerna.

Kommunernas ansvar för de lokala insatserna skall vara tydlig. Det är den enskilde kommunen, som i anslutning till rådgivningstjänsten, beslutar om vilka åtgärder, som skall vidtas, vilka parter, som bör vara delaktiga och hur finansieringen av insatserna skall lösas. Själva rådgivningsinsatserna till kommunerna eller till andra lokala aktörer bör i ett initialskede stödjas av Integrationsverket genom kunskapsbanken och genom andra former av samverkan.

Efter en uppbyggnadsperiod i mindre skala bör en utvärdering göras av genomförd verksamhet samt en kartläggning av kommunernas behov av rådgivningsverksamhet på detta område. Detta underlag kan ligga till grund för en bedömning av en långsiktigt inriktad rådgivningsverksamhet.

I uppbyggnadsfasen behövs erfarenheter från "resurscentra" med olika inriktning, varvid kan nämnas "EXIT" angående deras insatser med avhoppade nazister, "Fem i tolv"-rörelsens folkbildande insatser kring såväl rasism som diskriminering och mångfald samt "Lugna gatan" angående hantering av konflikter i ungdomsgång.

Uppgifter för integrationsverket

Uppgifter för verket i arbetet med att utveckla en nationell rådgivningstjänst.

- att en del av kunskapsbanken inriktas på råd och stöd
- att tillsammans med Svenska kommunförbundet inleda kartläggning av kommunernas behov av stöd samt i vilka frågor och situationer som stöd efterfrågas. Detta sker genom ett brett samråd med kommunerna
- att initiera uppbyggnad och utveckling av ett fungerande nätverk med personer som knyts till rådgivningstjänsten
- att utveckla samråd med Kommunförbundet och kommuner, Brottsoffermyndigheten, Rikspolisstyrelsen, Skolverket samt organisationer m.fl som är verksamma inom området, kring uppföljning och utveckling av rådgivningstjänsten

Aktiviteter/Tidsplan

Hösten 2000

I samverkan med Svenska kommunförbundet etablera kontakt med ett antal kommuner och andra lokala aktörer för att kartlägga behovet, inriktningen och konkretisera utformningen av rådgivningstjänsten.

Identifiera resurser som stöd för rådgivningsverksamheten och kartlägga resurspersoner, som kan ingå i rådgivningstjänsten.

Utveckla kontakterna med Norges vägledningstjänst samt inleda kontakter med övriga nordiska länder.

Våren 2001

Initiera uppbyggnaden av ett nätverk med rådgivare för rådgivningstjänsten.

Genomföra seminarier för att utveckla inriktning och former för nätverket

Etablera kontaktnät med centrala myndigheter och kommuner för utveckling och uppföljning av rådgivningsverksamheten.

Inleda rådgivningsverksamhet med några kommuner

Hösten 2001

Genomföra seminarium för erfarenhetsutbyte och kompetensutveckling med deltagare i rådgivningstjänsten.

Genomföra informations- och marknadsföringsinsatser

Våren 2002

Rådgivningstjänsten utvecklas vidare i förhållande till kommunernas behov

Rapport tas fram och redovisas till regeringen i samband med årsrapporten den 1 mars 2002. Den skall innehålla:

- uppföljning av genomförd rådgivningsverksamhet
- nationell kartläggning av det lokala behovet av en rådgivningstjänst
- bedömning av behov och inriktning på fortsatt och långsiktigt inriktad rådgivningsverksamhet

(Se bilaga 2)

4. Uppdrag ”Åtgärder mot etnisk diskriminering”

Integrationsverket skall i samverkan med Ombudsmannen mot etnisk diskriminering (DO) genomföra informations- och utbildningsinsatser så att medborgarnas, myndigheternas, näringsidkares, branschorganisationers och nyckelpersoners kunskaper om såväl mekanismerna bakom etnisk diskriminering som om de gällande reglerna på området ökar.

Kunskapsnivån i samhället är generellt låg när det gäller frågor om diskriminering. Det råder en utbredd okunnighet i stora delar av samhället, i såväl privat som offentlig verksamhet, om vad diskriminering är, vilka uttryck den kan ta sig samt vilka motiv som kan ligga bakom den.

Lagstiftning är en nödvändig väg för att bekämpa sådana företeelser, men den behöver kompletteras med information och andra kunskaps- och medvetandehöjande insatser. Inom detta område är behovet av samverkan mellan olika myndigheter starkt.

Både Integrationsverket och DO har ett ansvar för att förebygga och motverka etnisk diskriminering på olika samhällsområden.

DO:s arbete sker bl.a. genom att sprida information om de regler som finns inom området samt opinionsbildning.

Integrationsverkets arbete sker huvudsakligen genom att synliggöra mekanismerna bakom etnisk diskriminering.

Prioriteringar av samhällsområden

De samhällsområden, såväl offentliga som privata, som Integrationsverket och DO överenskommit att prioritera i samarbetet inom ramen för uppdraget under den närmaste femårsperioden är:

- arbetsmarknad/arbetsliv
- bostadsmarknaden
- försäkringsbranschen – såväl privat försäkringsverksamhet som försäkringskassorna
- kreditmarknaden
- media
- restaurangbranschen
- rättsväsendet
- sjukvården
- skolan/utbildningsväsendet
- socialtjänsten

Vad avser de ovan prioriterade samhällsområdena kan samhällsutvecklingen medföra om- och nyprioriteringar.

Spridning av information till allmänheten

Beträffande uppdraget att sprida information till allmänheten om regler om etnisk diskriminering och vart man kan vända sig har Integrationsverket och DO beslutat att utnyttja den kunskapsundersökning om etnisk diskriminering som genomförts hos lokala arbetsgivare, fackliga företrädare och näringsidkare inom branscher, där det finns en särskild risk att diskriminera samt hos allmänheten. Undersökningen skall vara ett instrument för en nulägesanalys och med utgångspunkt i resultatet skall utredas vilka åtgärder som generellt kan genomföras. Resultatet av undersökningen skall även utgöra utgångspunkt för överläggningar med representanter för berörda parter.

Åtgärder som kommer att planeras med utgångspunkt från resultat av kunskapsundersökningen kommer inte att i första hand utgöras av kampanjverksamhet till en bred allmänhet utan fokusering kommer att ske på de områden där största effekt bedöms möjlig. Åtgärder kommer inte heller att riktas till allmänheten direkt utan, i första hand, via aktörer inom de av Integrationsverket och DO ovan prioriterade samhällsområdena. Detta borgar för att insatserna inte blir kortlivade.

Kunskapsundersökningen kommer att genomföras på nytt hösten 2001.

För att nå allmänheten med informationsåtgärder är det nödvändigt att fånga upp lokala krafter som finns nära allmänheten och arbeta tillsammans och genom dessa aktörer. Exempel på sådana krafter är intresseorganisationer och lärare i svenska för invandrare.

Nedan är några exempel på andra aktörer som redan är definierade och där arbete inletts/planeras:

Anti-diskrimineringsbyråer

Integrationsverket har tilldelat organisationer projektstöd, enligt förordningen (1990:632) om bidrag till avgränsade integrationsprojekt, för att starta och arbeta upp verksamhet som drivs genom frivilliginsatser bland annat i s.k. anti-diskrimineringsbyråer. Härigenom har verket etablerat kontakt på olika platser i Sverige. Samarbete med DO sker regelmässigt om utbildningsinsatser riktade till de som driver verksamheten på frivillig väg.

Integrationsverket och DO ser här en möjlighet att ytterligare höja kunskapsnivån genom organiserade gemensamma insatser hos organisationer, som deltar i arbetet med anti-diskrimineringsbyråerna, då erfarenheterna har visat att behov finns.

Brottsofferjourenas Riksförbund

Integrationsverket deltar tillsammans med Brottsoffermyndigheten och DO i ett projekt om vittnesstöd särskilt riktat till personer med utländsk bakgrund. Projektet syftar till att öka kunskapen om det svenska rättsväsendet inom invandrarorganisationer och engagera personer med utländsk bakgrund som vittnesstöd. Projektet länkas till ideell verksamhet inom orten, vilket innebär att även integrationsaspekten tillvaratas.

Det är i detta sammanhang angeläget att erinra om att DO redan har mycket kontakt med brottsoffer/målsägande i deras egenskap av brottsoffer för olaga diskriminering, ett område inom vilket även Brottsofferjouren skulle kunna ha en roll.

Inom ramen för det uppdrag som givits Integrationsverket och DO kommer under hösten 2000 att utredas möjligheten att arbeta praktiskt tillsammans med Brottsofferjourernas Riksförbund.

Finna former för information och utbildning av nyckelpersoner

Uttrycket ”nyckelpersoner” i uppdraget tolkas av Integrationsverket och DO såsom makthavare som direkt kan fatta beslut som påverkar enskildas livssituation. Därtill kommer de som i sin dagliga yrkesutövning påverkar människor och därmed indirekt deras livssituation.

Förutsättningen för att lyckas med ett påverkansarbete innebär att ”nyckelpersoner” inom de ovan prioriterade samhällsområdena involveras i strategier för hur kunskap om etnisk diskriminering kan ökas och att de som berörs själva tar ansvar för att nå resultat av de insatser, både avseende informationsspridning och utbildning, som genomförs. Integrationsverket och DO har ett gemensamt ansvar för att lyckas i de ansträngningar som görs.

Ett antal nyckelpersoner har identifierats och dialog har inletts. Nedan ges ett par exempel:

DO för diskussioner med Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS) och försäkringsbranschen. De diskussioner som DO i våras påbörjade med AMS ledning har inneburit att utbildningsansvariga vid AMS involverats och att utbildningsinsatsernas inriktning, omfattning och samverkansform mellan AMS och DO bestämts.

Samverkan mellan AMS och DO kommer att fortsätta under hösten med såväl verksamhetsledning som utbildningsansvariga. Arbetet med att finna former för information och utbildning av nyckelpersoner inom AMS och försäkringsbranschen kommer att närmare utvecklas under hösten.

Integrationsverket har redan före de aktuella uppdragen från regeringen påbörjat ett långtgående utbildningsprojekt riktat till nyckelpersoner inom rättsväsendet. Utbildningsinsatsningen har påbörjats med polisväsendet, som är i frontlinjen när det gäller våld med inslag av främlingsfientlighet och rasism men riktar sig också till nyckelpersoner inom åklagar- och domstolsväsendet.

Tyngdpunkten i utbildningen kommer att ligga på förhållningssätt och hur detta alltid riskerar att färgas av omedvetna fördomar. Människor är hänvisade till sina egna attityder, insikter och förmåga till inlevelse för att förstå och känna vad ord som missaktning, kränkning och diskriminering betyder vid tillämpning av lagar och förhållningssätt, i sin verksamhet. Därför är det viktigt att informations- och utbildningsinsatser inte bara handlar om lagar och regler inom området utan också om mekanismerna bakom diskriminering, dvs om hur våra attityder, känslor och fördomar styr vårt förhållningssätt och våra beslut.

Utbildningen av nyckelpersoner, vilka sedan utbildar kollegor, baseras på en omfattande inventering av konkreta fall, hur dessa hanteras och uppfattas av dem som drabbas. Utbildningen till polisväsendet sker i nära samarbete med av länspolischefer särskilt utvald personal. Samma tillvägagångssätt kommer att användas vad gäller åklagar- och domstolsväsendet. Syftet är att bygga upp en erfarenhetsbank och att utveckla metoder både för det pedagogiska arbetet och för en långsiktig metodutveckling.

Mellan skola/utbildningsväsende finns en stark koppling till arbetsliv särskilt vad avser etniska trakasserier – med utgångspunkt från EG-direktivet 2000/43/EG om genomförandet av principen om likabehandling av enskilda personer oavsett ras eller etniskt ursprung i vilket trakasserier likställs med diskriminering. Direktivet äger tillämpning på arbetsliv och utbildning utan att avgränsas, varför skolan omfattas av direktivet.

Dialog och samråd med branschorganisationer

Dialog pågår redan i dag med några sektorer/branscher och dialog kommer att påbörjas inom ytterligare några sektorer.

För att klargöra status och för att utgöra ett instrument för fortsatt dialog kommer den redan tidigare nämnda kunskapsundersökningen att utnyttjas i denna del av uppdraget. Resultatet av undersökningen riktad till branscher, i vilka det finns en särskild risk att diskriminera, kommer att användas som ett instrument för och metod i fortsatta aktiviteter och dialog. Det är viktigt att i ett tidigt skede involvera berörda för att dessa själva ska sätta egna mål beträffande exempelvis kunskap för respektive bransch och formulera strategier för att nå målen.

Vad avser ytterligare redovisning av uppdraget om åtgärder mot etnisk diskriminering avseende kostnadsredovisning hänvisas till bilaga från DO. (Se bilaga 3).

Aktiviteter

Hösten 2000 och våren 2001

Under augusti-september 2000 genomfördes en kunskapsundersökning om etnisk diskriminering hos lokala arbetsgivare, fackliga företrädare och näringsidkare inom branscher, i vilka det finns en särskild risk att diskriminera och allmänheten. Resultatet av denna undersökning ska utgöra utgångspunkt för överläggningar med representanter för berörda parter.

Under hösten 2000 kommer verksamheten i huvudsak att vara inriktad på att inventera och planera för kommande år samt involvera berörda parter. Detta arbete kommer även att fortsätta under våren 2001.

Parter/målgrupper kommer att inbjudas att vara med och inventera för att med sin särskilda fackkunskap inom respektive samhällsområde medverka till att identifiera risksituationer.

Merparten av hösten 2000 och den första sexmånadersperioden av 2001 kommer att användas till att identifiera nyckelpersoner och planera verksamheten. De nyckelpersoner som identifieras kommer att efter planering av DO och Integrationsverket involveras och erbjudas utbildning.

Hösten 2001

Den nämnda kunskapsundersökningen planeras att genomföras på nytt under hösten 2001.

Denna upprepade undersökning ska utgöra nästa utgångspunkt för fortsatta överläggningar med representanterna, som själva efter den första undersökningen ska utforma strategier och förslag till hur information kan spridas samt sätta mål för resultat till kommande undersökning.

(Se bilaga 2)

5. Uppdrag ”Brottsoffer”.

Integrationsverket skall tillsammans med Brottsoffermyndigheten stimulera till åtgärder för att öka kunskapen bland personer som kommer i kontakt med offer för brott med rasistiska och främlingsfientliga inslag.

Samtliga myndigheter inom rättsväsendet har i uppdrag att upprätta en strategi för att se till att personalen får en god kunskap om brott med rasistiska, främlingsfientliga eller homofobiska inslag. Kunskaper om hur personer som utsatts för dessa brott, eventuella problem och särskilda behov för dessa personer är däremot inte tillgodosedda genom uppdragen till rättsväsendet. En länk mellan rättsväsendets myndigheter och utsatta personer utgörs av Brottsoffermyndigheten (BrOM) och Brottsofferjourernas Riksförbund (BOJ). Det kan därför vara särskilt viktigt att personer engagerade i lokala brottsofferjourer besitter denna kunskap. Då lokala brottsofferjourers verksamhet bedrivs på ideell basis kan dessa också utgöra en länk mellan rättsväsende myndigheter och invandrarorganisationer.

Integrationsverket har under kontakter med BrOM och BOJ tagit del av information om olika satsningar som planeras inom respektive organisation för att öka kunskapen bland de målgrupper som särskilt utpekats i uppdraget. BrOM arbetar med stor självständighet i det uppdrag som ålagts dem. Integrationsverket har efter dialog med Kulturdepartementet tolkat uppdraget så att verket förmedlar ekonomiska resurser för genomförande av verksamhet som planeras av BrOM i samarbete med BOJ. Redovisning av BrOM:s verksamhetsplan inom ramen för uppdraget förmedlas i bilaga och eventuella frågeställningar och synpunkter från regeringen besvaras direkt av BrOM. (Se bilaga 4)

6. Uppdrag ”Uppföljning”

Integrationsverket skall på nationell nivå följa upp arbetet mot rasism, främlingsfientlighet och etnisk diskriminering och återkommande lämna en rapport till regeringen om vad som framkommit av uppföljningen.

Syfte

Integrationsverket skall redovisa uppföljning av genomförda insatser så att regeringen får underlag för bedömning av åtgärdsbehov.

Samtliga uppföljningar/utvärderingar kommuniceras till kunskapsbanken.

Mål

Integrationsverket redovisar skattning av uppnådda resultat och fortsatta åtgärdsbehov 2001-12-31. Rapportering sker därefter med jämna intervall.

Integrationsverket redovisar en samlad bild av arbetet mot rasism, främlingsfientlighet och diskriminering på samhällets olika nivåer 2001-12-31. Rapportering sker därefter med jämna intervall.

Integrationsverkets ansvar

Integrationsverket ansvarar för att följa upp arbetet mot rasism, främlingsfientlighet och rasism på nationell nivå. Detta sker genom:

att följa den nationella utvecklingen inom politikområdet

att följa upp och utvärdera resultatet från uppdragen inom den nationella handlingsplanen där Integrationsverket har en roll.

att regelbundet lämna en rapport till regeringen om vad som har framkommit av uppföljningen.

Aktiviteter

Genomföra uppföljning inom ramen för varje uppdrag genom en bedömning av måluppfyllelsen vid de tidpunkter som anges i verksamhetsmålen för respektive uppdrag.

Utföra en sammanfattande värdering av måluppfyllelse för varje uppdrag per 2001-12-31 och därefter med jämna intervall. Till denna värdering fogas en bedömning av fortsatta insatsbehov i förhållande till det långsiktiga målet för respektive uppdrag.

Genomföra en bedömning av måluppfyllelsen inom området per 2001-12-31 och därefter med jämna intervall.

Testa kunskapsbankens hemsida på ett antal personer ur målgrupperna innan den lanseras, då form och innehåll skall utgå ifrån brukarnas behov.

Följa upp den av samordningskommittés – som tillsattes under ”Europaåret mot rasism” – genomförda enkätstudie om kommuners arbete mot rasism och främlingsfientlighet och för integration och mångfald. Studien genomfördes under ledning av docenten Marianne Freyne-Lindhagen vid Högskolan i Örebro och omfattar kommuner med över 16 000 invånare. Studien beskriver hur landets kommuner i deras egenskap av arbetsgivare arbetar med och förhåller sig till frågor som rör mångfald, rasism, främlingsfientlighet och etnisk diskriminering.

Ta del av de kunskapsöversikter som finns angående forskningen kring etnisk diskriminering i arbetslivet bl.a. ”Diskriminering av invandrare i arbetslivet” av Sten Höglund, Umeå universitet.

Göra uppföljning av samhällsutvecklingen genom att bevaka det som sker på olika nivåer i samhället samt genom att delta i seminarier, konferenser men även ta del av andra myndigheters, universitet och högskolors uppföljning och utvärderingar inom området.

Metod

Uppföljning och utvärdering genomförs utifrån målen för de olika deluppdragen. För varje deluppdrag sker uppföljning, resultatbedömning och bedömning av fortsatt insatsbehov. Interna och externa medverkande involveras i denna uppföljning. Resultatet av uppföljningen inom respektive uppdrag stäms av med externa samverkanspartners.

Dessutom sker en sammanvägd uppföljning med resultatbedömning och bedömning av fortsatt insatsbehov för samtliga uppdrag. Resultatet av den samlade uppföljningen stäms också av med externa samverkanspartners.

Tidsplan

Uppföljning och utvärdering är sammanflätade med de övriga aktiviteterna i verksamheten. Tidsplanen för dessa aktiviteter är därför beroende av tidsplanen för de övriga deluppdragen.

(Se bilaga 2)

Budgetsammanställning

	År 2000	År 2001
Nationell kunskapsbank:		
Resor, samråd, seminarier mm	50 000	100 000
Redaktionsrådet; resor, arvoden, material m.m.	25 000	100 000
3 projektanställningar a´ 6 månader för kunskapsinventering	400 000	400 000
Marknadsföringsinsatser		50 000
Informationsmaterial		500 000
Översättningar		
- presentation av KB på flera språk		50 000
- valda delar av innehållet		450 000
Mediabevakning (Quick Response)	400 000	
100 % tjänst för samordning och administration*	150 000	600 000
100 % tjänst som redaktör*	100 000	600 000
Samråd och dialog:		
Seminarier 2 x 2	50 000	50 000
Förlorad arbetsförtjänst	25 000	25 000
Resekostnader(inkl internationella kontakter)	50 000	150 000
Dokumentation, material	20 000	50 000
Rådgivande och stödjande verksamhet:		
Samråd och kontakter,	25 000	25 000
Resor	50 000	100 000
Arvoden	25 000	100 000
Seminarier	50 000	100 000
Utveckling av resurscentra	800 000	900 000
50 % tjänst*	75 000	300 000

Etnisk diskriminering

Överföres till DO	1 000 000	
50 % tjänst*	75 000	300 000

Brottsoffer 500 000

Uppföljning

Studiebesök, överläggningar, rapport mm	25 000	100 000
75 % tjänst*	100 000	450 000

Summa 3 995 000 5 950 000

* personalresurser används i form av fasta anställningar, projektanställningar eller genom konsultinsatser

Sammanfattande synpunkter och förslag

Integrationsverket vill understryka värdet av att en nationell handlingsplan leder till ett långsiktigt och kontinuerligt förebyggande arbete inom alla samhällssektorer. För att få genomslagskraft och inte splittra uppdragen i en kommande nationell handlingsplan krävs en sammanhållande funktion. En sådan funktion ligger helt i linje med Integrationsverkets ansvar både inom ramen för de generella uppdragen och i det särskilda uppdraget angående rasism, främlingsfientlighet och diskriminering. Ett tydligt uppdrag till Integrationsverket att ha en samordnande roll skulle ytterligare stärka verkets möjligheter att ansvara för den struktur, långsiktighet och kontinuitet som saknas i dag.

Föreliggande redovisning kommer regeringen till del när drygt tre månader återstår av år 2000. Initialt är verksamhet mindre kostnadskrävande och kostnader genereras först när verksamheten pågått en tid för att sedan accelerera i takt med verksamhetsutvecklingen. Verket vill därför understryka vikten av att för uppdragen avsatta medel för år 2000 inte blir indisponibla för planerad verksamhet.

Verket anholder således om att regeringen beslutar att för år 2000 inte utnyttjade medel kan överföras till kommande budgetår samt att i och med regeringens godkännande av de här redovisade uppdragen verket snarast kan överföra medel till, dels Ombudsmannen mot etnisk diskriminering, dels Brottsoffermyndigheten enligt bifogade redovisningar.

Bilagor

Bilaga 1: Kunskapsbanken på Internet

Bilaga 2: Resursåtgång till nationell handlingsplan - tidsplaner

Bilaga 3: Dokumentet ”Integrationsverkets uppdrag mot rasism, främlingsfientlighet och diskriminering – samarbete med DO”

Bilaga 4: Dokumentet: ”Planering inför Brottsoffermyndighetens deltagande i regeringens uppdrag till Integrationsverket om insatser mot rasism, främlingsfientlighet och etnisk diskriminering.

	Okt	Nov	Dec	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Juni
	2000			2001					
Kunskapsbanken									
Anställning och rekrytering av resurspersoner									
Kartläggning och insamling av material									
Administration av hemsida									
Marknadsföringsarbetet									
Översättning av innehållet i kunskapsbanken									
Utvärdering av arbetet									
Samråd och dialog									
Identifiering av nyckelpersoner									
Skicka enkät innan seminarier									
Planera och genomföra seminarier									
Planera och genomföra uppföljningsseminarier									
Rådgivande och stödande verksamhet									
Utveckla kontakter med övriga nordiska länder									
Kartlägga behovet för en rådgivande tjänst i Sverige									
Identifiera resurser samt bygga upp nätverket									
Utveckla nätverk och genomföra seminarium									
Inleda rådgivningsverksamhet med några kommuner									
Åtgärder mot etnisk diskriminering									
Kunskapsundersökning									
Överläggningar med prioriterade samhällsområden									
Brottsoffer									
	Se bilaga 4								
Uppföljning									
Planeringen av verksamhetsmål									
Kortare uppföljning									
Utvärdering									
Rapport till regeringen									

	Hösten
	Vintern
	Våren

Integrationsverket

Integrationsverkets uppdrag mot rasism, främlingsfientlighet och diskriminering – samarbete med DO

Enligt regeringens beslut den 27 april 2000 om uppdrag om insatser mot rasism, främlingsfientlighet och etnisk diskriminering ingår i uppdraget att Integrationsverket i samverkan med Ombudsmannen mot etnisk diskriminering (DO) ska genomföra informations- och utbildningsinsatser så att myndigheters, näringsidkares, branschorganisationers, nyckelpersoners och andra personers kunskaper om såväl mekanismerna bakom etnisk diskriminering som de gällande reglerna på området ökar.

Flera av de insatser som regeringens uppdrag aktualiserar är sådana som DO redan tidigare planerat vidta och i några fall redan inlett. DO har dock av resursskäl tvingats att sprida insatserna över en längre tidsperiod. Den intensifiering, utvidgning och tidigareläggning av DO:s insatser som regeringsuppdraget ger anledning till och den samverkan i övrigt mellan DO och Integrationsverket som det föreskriver rymmer inte inom DO:s egen ordinarie budget. Arbetet förutsätter att en del av de resurser som regeringen tilldelat Integrationsverket för uppdragets genomförande ställs till DO:s förfogande enligt nedan.

Under den korta tid som återstår av året är det svårt att exakt bedöma om alla kostnader som uppstår också kommer att förfalla till betalning under året. DO önskar därför vid behov få möjlighet att disponera medlen även år 2001.

A. Insatser hösten 2000 för vilka resursförstärkningar krävs

1. Utbildningspärm/Informationsmaterial

Regeringsuppdraget innebär att DO och Integrationsverket ska genomföra informations- och utbildningsinsatser om bl.a. gällande regler mot etnisk diskriminering.

En förutsättning för att uppdraget ska lyckas är att arbetsmarknadens parter, representanter för "riskbranscher" (branscher, i vilka det finns påtaglig risk för etnisk diskriminering) m.fl. involveras i strategier för hur kunskapen bäst ska ökas och att berörda själva tar ansvar för resultatet av genomförda informations- och utbildningsinsatser. En stor del av hösten 2000 kommer att ägnas åt att DO tillsammans med Integrationsverket inbjuder berörda till konstruktiva överläggningar.

Under september kommer en kunskapsmätning kring etnisk diskriminering hos lokala arbetsgivare, fackliga företrädare och näringsidkare inom "riskbranscher" att genomföras. Undersökningen genomförs av Sifo på uppdrag av DO och Integrationsverket. Undersökningen planeras upprepad hösten 2001. Resultatet av undersökningen fungerar som utgångspunkt vid överläggningarna med berörda parter. Arbetsmarknadens parter och "riskbranscher" får själva, utifrån resultatet, utforma strategier för att sprida kunskap, inventera behov av stöd i form av material och pengar samt sätta mål för resultat vid kommande mätning.

Ett medel som DO kan erbjuda är ett utbildningsmaterial som nyligen har färdigställt. Utbildningsmaterialet ska kunna användas av alla som önskar sprida kunskap om etnisk diskriminering. Syftet med materialet är i första hand att utbilda utbildare, vilka i sin tur ska sprida kunskaperna vidare med hjälp av materialet. Innehållet har utarbetats tillsammans med en referensgrupp med företrädare för fackförbund, invandrarorganisationer, medborgarkontor, SFI-lärare och en kommunal integrationsförvaltning. Stiftelsen Lättläst har kontrollerat språket. Pärmen testas nu av olika användare. Avsikten är att lansera det efter revidering, som testet föranleder. Om medel ställs till förfogande kan materialet lanseras tidigare och bredare än vad som annars hade varit möjligt. Utgångspunkt för revision och uppdatering kommer att vara utvärderingsseminarier som arrangeras av DO och Integrationsverket. Till seminarierna kommer alla som dittills använt pärmen att bjudas in. I den mån arbetsmarknadens parter och "riskbranscher" önskar använda utbildningsmaterialet, men ännu inte haft möjlighet att använda det, erbjuds även de att påverka innehållet.

a) Utvärderingsseminarier:

Seminarierna kommer att beröra cirka 100 personer och planeras att genomföras under året.

Tillskott som behövs 60.000 kr

b) Uppdaterings-/tryckkostnad för pärmen:

Med tanke på förväntad spridning bör pärmen tryckas i 1 000 exemplar. Kostnad 400 kr st för 1000 ex = 400 000 kr. Om pärmen av tidsskäl inte skulle hinna tryckas före årsskiftet behövs resurserna 2001.

Tillskott som behövs 400.000 kr

Totalt: 460.000 kr

2. Utbildning av rådet för etnisk mångfald och integration

Som ett led i utbildning och information av nyckelpersoner avser DO bjuda in regeringens råd för etnisk mångfald och integration till en utbildningsdag den 29 november om lagstiftningen mot etnisk diskriminering under hösten. Vid rådets senaste sammanträde uttryckte flera ledamöter starka önskemål om detta.

Totalt 46.000 kr

3. Personalkostnader

Inom ramen för uppdraget att inventera behovet av och genomföra informations och utbildningsinsatser förutser DO att behovet av planering

och genomförande av informations- och utbildningsinsatser om etnisk diskriminering under medverkan från DO ökar. För att inte DO:s övriga verksamhet ska bli lidande måste myndigheten förstärkas med personal i motsvarande mån som den ordinarie personalen tas i anspråk. Förstärkning på personalsidan kommer bl.a. att generera höjda förvaltningskostnader såsom omkopplingar av datorer och telefoner, förbrukning av kontorsmaterial, ökade telefonkostnader m.m. DO bedömer att en förstärkning behöver ske enligt följande.

1. anställning av pressekreterare för att kunna tjänstebefria informationsansvarige från vissa uppgifter under fyra månader (inkl. lkp)	192.000 kr
2. anställning av en handläggare under fyra månader (inkl.lkp)	126.000 kr
3. Resor, traktamente, oförutsett	176.000 kr
Totalt	494.000 kr

Totalt behov av tillskott av resurser hösten 2000 för genomförande av regeringsuppdraget såvitt ankommer på DO	<u>1.000.000 kr</u>
--	----------------------------

B. Övriga insatser som DO sedan tidigare själv planerat under 2000 (eller i början av 2001) och som bedöms falla inom regeringsuppdraget.

Nedan angivna insatser ligger i linje med och kommer att samordnas med tidigare redovisade överläggningar med "riskbranscher" för att öka kunskap kring etnisk diskriminering inom branscherna. Insatserna beräknas för närvarande inte kräva särskilt resurstillskott under året men kommer med största sannolikhet att kräva tillskott under 2001.

1. Förnyad granskning av bostadsmarknaden
2. Återupptagande och slutförande av tidigare påbörjad granskning av kreditbranschen.
3. Slutförande av påbörjad granskning av försäkringsbranschen och inledning av granskning av försäkringskassorna.
4. Slutförande av påbörjad planering av utbildningsinsatser av chefer och arbetsförmedlare inom Arbetsmarknadsverket, tillsammans med verket.
5. Överläggningar med ledningen för Stockholmspolisen kommer att äga rum den 31 oktober 2000 och planeras därefter (våren 2001) med Rikspolisstyrelsen. Också här är det bl.a. aktuellt att ta upp behov av intensifierade utbildningsinsatser av poliser.
6. Överläggningar med Arbetarskyddsverket planeras under våren 2001. De avses i första hand ta sikte på förekomsten av etniska trakasserier och hur arbetsmiljöarbetet kan intensifieras på det området.

C. Områden som DO vid tillskott av resurser skulle prioritera för ytterligare insatser med början under 2001.

1. Granskning av ytterligare branscher och myndigheter:

- a) Utbildning – särskilt grundskolan.

- b) Bemanningsföretagen.
- c) Restaurangbranschen.
- d) Socialtjänsten.

2. Personalkostnader

DO:s anställda kan även under 2001, tillsammans med berörda, inventera behov av och medverka vid informations- och utbildningsinsatser som regeringsuppdraget förutsätter. Det kräver dock att myndigheten även för 2001 kan förstärkas med ersättare i motsvarande mån som ordinarie personal tas i anspråk för regeringsuppdraget.

Totala behovet av medelsförstärkning för åtgärder beräknas uppgå till följande storleksordning. Hänsyn har samtidigt tagits till de lokalmässiga förutsättningarna för att öka ut personalen.

- a) anställning av pressekreterare för att kunna tjänstebefria informationsansvarige från vissa uppgifter (inkl. lkp) 540.000 kr
- b) anställning av en handläggare (inkl. lkp) 396.000 kr
- c) resor, traktamente, oförutsett 164.000 kr

Total kostnad för DO **1.100 000 kr**

3. Informationsmaterial

Kostnader för informationsmaterial som genereras av insatserna **500.000 kr**

Totalt behov av tillskott av resurser 2001 för genomförande av regeringsuppdraget såvitt ankommer på DO **1.600.000 kr**

DO har inför år 2001 i sitt budgetunderlag äskat medel för pressekreterare och för produktion av informationsmaterial. För det fall utfallet av budgetarbetet innebär att DO beviljas medel på sitt ordinarie anslag härför, minskar det belopp som DO behöver tilldelas via Integrationsverket med 1.040.000 kr.

Margareta Wadstein

Integrationsverket
Att Elizabeth Bergsten
Box 633
601 14 NORRKÖPING

**Planering inför Brottsoffermyndighetens deltagande i regeringens uppdrag till
Integrationsverket om insatser mot rasism, främlingsfientlighet och etnisk diskriminering**

Den del av Integrationsverkets uppdrag som syftar till att stimulera till åtgärder för att öka kunskapen bland personer som kommer i kontakt med offer för brott med rasistiska och/eller främlingsfientliga inslag kommer att genomföras av Brottsoffermyndigheten. Arbetet kommer att ske i samverkan med Brottsofferjourernas riksförbund, BOJ.

Bakgrund

I Sverige har tidigare relativt få brott begåtts som rubricerats som hets mot folkgrupp eller olaga diskriminering. Dessvärre har antalet flerfaldigats under den senaste tioårsperioden. Desto vanligare är det med rasistiska, främlingsfientliga eller diskriminerande inslag vid andra brott och då främst olaga hot, misshandel och förtal/förolämpning. Antalet anmälda brott med denna typ av inslag har ökat dramatiskt och det finns dessutom skäl att anta att mörkertalet är betydande. Rasistiska eller främlingsfientliga inslag vid brott kränker brottsoffrens mänskliga rättigheter och är helt oacceptabla i ett demokratiskt samhälle. Denna situation ställer ökade krav på kunskap om mekanismer och uttryck för denna typ av brottslighet hos alla som i sin yrkesutövning kommer i kontakt med brottsoffren. Det är även viktigt att uppmärksamma dessa brottsoffers reaktioner och särskilda behov.

De flesta brottsoffer uppvisar skador av något slag, det kan vara såväl fysiska skador som psykiska reaktioner. Många behöver läkarhjälp, sjukhusvård, psykologisk eller psykiatrisk hjälp under kortare eller längre tid. Många brottsoffer får så starka reaktioner att en kris bryter ut. Den rättsprocess som därefter kanske inleds är ofta också det en helt ny upplevelse. Det kan vara den första kontakten med polisen och första gången man får anledning att ta steget in i en rättegångssal.

När invandrare blir utsatta för brott kan traumat förstärkas ytterligare. Detta kan särskilt vara fallet när brottet har rasistiska eller främlingsfientliga förtecken, då många lämnat sitt hemland just p.g.a. förföljelse. Otryggheten kan förvärras och krisen förstärkas om man inte är säker på sina rättigheter och inte fullt ut behärskar det nya språket. För att undvika att ytterligare förvärra krisen är det viktigt att personal vid olika samhällsinstitutioner har en förförståelse och beredskap för att ge dessa människor ett rättvist bemötande.

Under de senaste åren har kunskapen om brottsoffrens upplevelser, reaktioner och behov ökat. Brottsoffermyndigheten anser därför att tiden nu är mogen för en bred informations- och

utbildningsinsats med särskilt fokus på personer med utländsk härkomst som drabbats av brott och de problem som kan uppstå i deras möte med det svenska samhället. En annan grupp som behöver uppmärksammas i sammanhanget är de personer som på ett öppna personliga ställningstagande och antirasistiska engagemang blir måltavla för rasistisk brottslighet.

Planerade informations- och utbildningsinsatser

De informations- och utbildningsinsatser som Brottsoffermyndigheten planerar kommer att ha en tydlig fokusering på rasistisk brottslighet och dess konsekvenser i ett brottsofferperspektiv. Då flera myndigheter kommer att genomföra olika delar av det regeringsuppdrag som Integrationsverket fått är det viktigt att varje insats är tydlig, avgränsad och anpassad för sitt syfte och sina målgrupper.

Det finns flera syften med Brottsoffermyndighetens insatser:

- att ge en bakgrundsbild av såväl rasistisk brottslighet till personal inom rättsväsendet
- att öka kunskapen om etnisk och kulturell mångfald för personer som i sitt yrke möter brottsoffer med olika bakgrund
- att öka kunskapen om det svenska rättsväsendet hos medborgare med utländsk bakgrund
- att sprida information till olika invandrargrupper om vilket stöd det svenska samhället kan erbjuda den som utsatts för brott

Målgrupper

Brottsoffermyndigheten planerar en rad insatser riktade till olika målgrupper. De målgrupper vi valt är rättsväsendet, hälso- och sjukvården, skolan och socialtjänsten samt ideella organisationer inom brottsofferområdet och invandrarorganisationer.

Målgrupperna är valda utifrån ett offerperspektiv. Det är viktigt att alla som i ett tidigt skede möter brottsoffer har goda kunskaper om brottsoffrets reaktioner och behov. Många brottsoffer söker sig till ideella hjälporganisationer som med hjälp av frivilliga krafter gör en betydande insats. Många invandrare söker i stället i första hand stöd i den egna invandrarföreningen. Att hitta former för kunskaps- och erfarenhetsutbyte där myndigheter, ideella organisationer inom brottsofferområdet och invandrarföreningar kan mötas är angeläget för det enskilda brottsoffret samtidigt som det underlättar integrationen.

Temadagar och seminarier

För att nå utvalda målgrupper planerar Brottsoffermyndigheten temadagar och mindre seminarier.

För rättsväsendet föreslår vi regionala temadagar. Till dessa kommer vi att bjuda in företrädare för myndigheter inom rättsväsendet, t ex polis, åklagare, domare och nämndemän, men också ideella organisationer som verkar inom brottsofferområdet. De föreläsningar som ska erbjudas vid dessa temadagar ska ge kunskap om rasistisk brottslighet men också belysa problem och svårigheter som kan uppstå i mötet mellan svenska samhällsinstitutioner och människor med olika etnisk och kulturell bakgrund. Tonvikten ska läggas på brottsoffrets reaktioner och behov, bemötandefrågor och samverkansmodeller. Andra inslag kan vara olika rättstraditioner och kulturella mönster, rättssäkerhet i ett invandrarperspektiv etc.

De mindre seminarier serierna kommer ämnesmässigt att likna temadagarna, men ha en tydlig lokal prägel och vända sig i första hand till socialtjänsten, hälso- och sjukvården samt skolan. Även polisen och ideella organisationer inom brottsofferområdet samt invandrarföreningar kommer att bjudas in.

Geografisk spridning

Vår ambition är att nå så många personer som möjligt inom berörda målgrupper. För de större temadagarna riktade till rättsväsendet har vi valt ut tre regionala centra, nämligen Malmö, Göteborg och Umeå. På så sätt försöker vi täcka södra, västra och norra Sverige.

Temadagarna följs sedan upp med mindre, mer lokalt förankrade seminarier. Seminarierieterna kommer också att förläggas till dessa tre orter, men dessutom till ytterligare en ort per region, nämligen Malmö och Helsingborg i söder, Göteborg och Karlstad i väster samt Umeå och Sundsvall i norr. Varje seminarierie beräknas omfatta tre seminarier. Definitiv planering görs i samarbete med Brottsofferjourernas riksförbund, BOJ.

Tidplan för genomförande

Vi planerar att genomföra temadagar och seminarier enligt nedan:

Temadag Göteborg	november 2000
Temadag Malmö	januari 2001
Temadag Umeå	mars 2001
Seminarierie Göteborg och Karlstad	start mars 2001
Seminarierie Malmö och Helsingborg	start april 2001
Seminarierie Umeå och Sundsvall	start maj 2001

Insatserna inom Brottsoffermyndighetens uppdrag beräknas vara avslutade under hösten 2001.

Ungefärlig kostnadsberäkning

Tre större seminarier à 100.000	300.000
Sex mindre seminarier om tre föreläsningar/ort à 50.000	300.000
Beräknad totalkostnad	600.000 kronor

I denna beräkning ingår kostnader för projektledare, lokalyror för seminarier, föreläsarvoden inkl. reseersättningar, layout, framställning och distribution av trycksaker (inbjudan, programblad, annonsmanus etc.), annonskostnader m m. Alla seminarier förutsätts vara kostnadsfria för deltagarna.

Brottsoffermyndigheten kommer att tillskjuta 100 000 kronor från egen budget till ovan beskrivna insatser.

Förväntade resultat

Syftet med insatserna är en ökad kunskap om bakgrund och orsaker till brott med rasistiska och främlingsfientliga förtecken och en ökad förståelse för de konsekvenser dessa brott får i ett brottsofferperspektiv.

Frågor som rör rasism, främlingsfientlighet och etnisk diskriminering, men även kulturell och etnisk mångfald i ett vidare perspektiv, behöver aktualiseras inom alla nivåer inom rättsväsendet. Genom de temadagar som föreslagits ovan vill vi bidra till att höja kunskapsnivån, initiera vidare samarbete och även skapa forum för diskussion och debatt kring dessa frågor.

Huvudsyftet med de mindre seminarierieterna är att skapa mötesplatser som stimulerar till lokalt nätverksarbete och därmed ge förutsättningar för fortsatta aktiviteter.

Bilaga 4

Brottsoffermyndigheten ser fram emot att få genomföra denna del av Integrationsverkets uppdrag och på så sätt bidra till att sprida kunskap som motverkar rasism och främlingsfientlighet.

Med vänliga hälsningar
Umeå dag som ovan

Britta Bjelle
Generaldirektör, Brottsoffermyndigheten

genom

Mari Printz Norell
Bibliotekarie

BROTTSOFFERMYNDIGHETEN

Box 470
901 09 UMEÅ

Besöksadress
Storgatan 49

Tel växel
090 - 16 57 10

Telefax
090 - 17 83 53

E-postadress:

registrator@brottsoffermyndigheten.se